

POLO PATRIMONIO, POR UNHA PROFESIÓN NECESARIA

O Patrimonio Cultural é o conxunto de expresións, materiais e imateriais, a través das cales a creatividade humana mostra a conformación da súa cultura. A súa perda e deterioración son insubstituíbles: perdemos o noso pasado, perdemos a memoria e, portanto, a transcendencia como sociedade. Como se iso non bastase, o potencial socioeconómico derivado do seu uso respetuoso tamén é desperdizado.

Concordamos coa riqueza de nosa herdanza patrimonial e coa súa inmensa contribución á cultura universal. Ese potencial debe ser lexitimado pola propia sociedade, que establecerá o que debe ser preservado: as accións en destinadas ao Patrimonio Cultural baséanse no recoñecemento social do seu valor, no presuposto da necesidade de protexer a súa herdanza. Precisamos dunha sociedade preocupada co seu pasado, consciente do seu papel activo na súa defensa.

Nese contexto e nas palabras da E.C.C.O. (Confederación Europea das Organizacións de Conservadores-Restauradores): "o papel fundamental da profesión de Conservación-Restauración é a preservación do Patrimonio Cultural en beneficio das xeracións presentes e futuras. A profesión da Conservación-Restauración contribúe á percepción, apreciación e comprensión do Patrimonio Cultural en relación ao seu contexto ambiental e á súa importancia e propiedades físicas." Esta definición foi ratificada na Declaración de Berlín de 2015, polos 22 países europeos que compoñen E.C.C.O. e recollida e ratificada pola Declaración de Nájera en 2017, uníndose baixo un marco común os centros educativos, ben como as asociacións que defenden a profesión do Conservador-Restaurador cualificado en España.

Para alcanzar este mandato social, a profesión de Conservación-Restauración debe obter un recoñecemento semellante ao recibido polo Patrimonio Cultural. E esa condición inicial non parece ter sido alcanzada, o que produce non só unha condición insoportable de traballo, mais tamén accións de maior gravidade, indesexadas e, sobretudo, omisións na ineludible tarefa de protexer o Patrimonio Cultural.

Aqueles de nós que nos formamos en Conservación-Restauración por polo menos catro anos nas escolas e facultades temos a obriga de cumprir un código ético moi ríxido e coñecer os procesos de deterioración para responder con accións complexas que garantan a durabilidade dos bens culturais. Esa formación recibida ten un amplo recoñecemento internacional que nos prepara para practicar a profesión. Mais, ao mesmo tempo, observamos o florecemento de propostas formativas irregulares que parecen lexitimar a execución de traballos altamente especializados a persoas sen formación adecuada.

Debemos traballar con altos estándares de calidade, o que impón unha regulamentación sobre o acceso ao traballo e proxectos tan esixentes como a formación recibida. E, a pesar diso, non percibimos esas condicións no mercado real: as regras do xogo non están definidas e os investimentos son reducidos cada día. A limitada regulamentación, como a Lei de Contratos do Estado, limítase a obstaculizar ese acceso e favorece o abaratamento dos traballos.

De continuarmos na situación actual, hai un certo risco de que as persoas que practican a profesión opten por emigrar, en busca de horizontes máis favorables, e acabemos por atraer profesionais con menos preparación, como xa é o caso no sector da Saúde.

Percibimos, no fondo, unha baixa sensibilidade social en relación ao Patrimonio que nos afecta directamente e que se evidencia na falta de criterios e financiamento de accións de Conservación-Restauración. Estamos a sufrir a ausencia de leis adecuadas e de planos coherentes. Faltan profesionais no deseño das políticas de protección, nas administracións públicas e nos museos. Faltan ambición e planeamento, excepto cando o Patrimonio Cultural pode ser usado polo corpo político como un aglutinador social ou como un recurso turístico. A falta de recoñecemento social estase a ver alimentada por non se penalizaren intervencións que claramente constitúen crimes contra o Patrimonio Histórico Artístico. Ningunha denuncia prospera porque a Conservación é considerada un exercicio opinable relacionado só coa estética.

Con este manifesto facemos unha chamada xeral á sociedade española, e moi particularmente aos seus representantes políticos e os seus líderes, de modo que presten atención a unha profesión necesaria e aborden a resolución das incertezas que escurecen a súa capacidade de acción. Non estamos a falar só da supervivencia dun grupo profesional; apuntamos á urxencia de atender as necesidades do noso Patrimonio Cultural. A Conservación-Restauración do Patrimonio Cultural non é un hobby, é unha profesión.

A memoria da nosa sociedade está en xogo.

Como profesionais da Conservación e Restauración do Patrimonio Cultural da España, na situación en que actualmente se encontran o coidado e a protección do noso patrimonio, esiximos:

1. Que sexa definida, regulada e unificada inmediatamente a profesión de Conservación-Restauración, cos seus estudos e titulacións, para acabar coa intrusión profesional que é tan prexudicial para o noso Patrimonio Cultural.
2. Que se lexisle claramente e que esta lexislación sexa cumprida, de modo que toda acción de conservación restauración na esfera pública estea proxectada, dirixida e realizada por profesionais da Conservación-Restauración que teñan preparación académica e a experiencia necesaria. Deberán ser evitadas as adxudicacións a través da baixa do orzamento nos concursos de obras, pois condean o sector á indixencia, facendo do colectivo uns profesionais desprazados e sen recursos que traballan en condicións precarias. Moitas veces deixan a profesión cedo, perdendo o beneficio da súa experiencia.
3. Que sexa adaptada, ou correctamente interpretada, a Lei de Contratos do Sector Público, de acordo coa excelencia e especificidade de que precisan este tipo de intervencións, sendo necesario, para as mesas de contratación, ter profesionais coa formación adecuada para elaborar os pregos e valorar os proxectos, evitando así que a conservación restauración do noso patrimonio sexa rexida por criterios puramente económicos, de Capacidade Técnica e de Solvencia Económica que recompensan as grandes empresas e prexudican as PEMES que se dedican á Conservación-Restauración do Patrimonio Cultural. A libre concorrència debe ser permitida en igualdade de condicións para garantir a protección do noso importante Patrimonio Cultural e do seu legado para as futuras xeracións.
4. Que no campo da preservación do noso Patrimonio Cultural se traballe con visión de longo prazo e sustentabilidade, sempre contemplando cada acción en tres fases: primeira fase, a investigación e divulgación; segunda fase, a intervención; e terceira fase, o mantemento do Ben Cultural sobre o que se produciu a intervención. Alén diso, débese dotar a Administración de persoal técnico competente para vixiar esas normas.
5. Que se distinga entre a elaboración de proxectos de bens inmobles e a dos bens mobles, e do mesmo xeito a súa execución. No caso de proxectos monumentais, débese esixir a distinción de elementos artísticos ligados a estes monumentos, sendo necesario e que a elaboración do proxecto de intervención sexa feita por profesionais especialistas en Conservación-Restauración e que, en consecuencia, sexan contratadas especificamente persoas ou empresas verdadeiramente especializadas nesta disciplina.

Madrid, 25 de maio de 2018.